

Quadern de camp... d'un caçador

Per Jaume Adrover

Una conversa casual amb un caçador va acabar amb el compromís de cedir-nos uns dies les seves plagues de caça per fer-hi una ullada. Tot d'una ens en van cridar l'atenció els registres, recollits de forma ordenada, cosa que pocs caçadors fan. Intentam exposar les dades del quadern de camp d'un caçador de manera més o manco asèptica, sense entrar a jutjar la caça, ni fer cap judici moral, cosa que deixam a consideració dels lectors d'Es Busqueret.

Ens reservem la identitat del nostre informant per motius evidents. Així i tot podem dir, per a una millor interpretació dels registres, que es tracta d'un caçador de mitjana edat, experimentat, bon ti-

rador, que viu la caça amb passió. La seva especialitat és el tord, encara que, segons l'època, dedica les caceres a altres espècies. Domina els diferents "ploms" (calibre) en funció de l'espècie objectiu, depenent de l'hàbitat, el vent, el dia, l'època... A principis de temporada per exemple, ens diu que "es tords entren molt alts, i els has de tirar amb un plom que vagi més amunt". Els tira des de llocs fixos, que va canviant segons els moviments dels tords. Al cap de l'hivern sol haver caçat quasi per igual de matí que d'horabaixa, encara que prefereix tirar d'alba que de prima perquè "és més llarga que no les colgades, que s'acaben amb sa fosca". D'alba, arriba ben de nit al lloc, ja que "has de ser-hi per sentir cantar es primer ruit". Es fa aju-

dar d'un ca per cobrar-los i sol caçar a vedats "molt torters" del migjorn de Mallorca, amb alternança de garriga, conreu i bardisses on abunda l'ullastre i la mata. Sempre porta un xibiu (*) a la boca i el fa sonar seguit seguit.

El nostre confident ens ha facilitat les dades de 6 temporades de caça, des de la 2003-2004 fins a la 2011-2012, amb excepció de les temporades 2006-2007 i 2007-2008. Fem-ne un tast: en 6 temporades va sortir a caçar 261 dies (entre 21 i 72) el que dona una mitjana 43,5 dies de caça per temporada. En general, les sortides eren més freqüents amb l'arribada dels tords. Les espècies caçades i registrades a la plagueta de camp van ser 11,

encara que també hi trobam anotat un apartat d'altres, on hi hauria alguns tords menys comuns com el tord cellard (*Turdus iliacus*), el tord burell (*Turdus pilaris*), el cegall (*Gallinago gallinago*) i qualche ànnera, encara que en poc nombre.

En total, va abatere i cobrar fins a 5.396 animals, dels quals 5.233 (97%) van ser aucells. El 3 per cent restant van ser 3 llebres i 160 conills (taula 1). Cada jorn feia una mitjana de 20,6 peces, encara que alguna ocasió podia fer dues sortides. Tenim, idò, que el 83,2% de les peces cobrades van ser tords (*Turdus philomelos*), amb 4.491. La temporada amb més tords abatuts i cobrats va ser justament la darrera, la 2011-2012, amb

1.396. Hem d'esmentar que la temporada 2010-2011, va sortir 21 dies, molt manco de l'habitual i caçà 58 tords. Aquell any va sortir manco i va dedicar els esforços a la guàtlera i al conill, dins l'estiu, i a la cega a l'hivern. No tenim les dades d'aquesta darrera espècie, però recorda haver-ne superat les 40 peces.

Insistim que parlem de peces cobrades, nombre inferior a les que realment van caure abatudes per l'acció d'interposar el plom en la trajectòria de l'aucell. Qui vulgui aproximar-se a la xifra real de tords abatuts ha de tenir present que alguns animals se'n van malferits i d'altres poden caure a prop i no ser localitzats pel ca, que és l'encarregat de cobrar i portar la peça a

l'amo. El fet que el ca estigui ben ensenyat i sigui bon portador fa que el percentatge pugui variar significativament. També depèn de l'hàbitat, ja que si es més brut se'n perden molts més i dins el net (conreu) el ca en perd pocs o cap. A la pregunta de quin podria ser aquest percentatge, globalment, el mateix caçador dona una estima basant-se en la seva experiència personal: "amb un bon ca, per aquí on vaig, encara perds un 10% dels tords que tomes". Aquest 10% aplicat als tords cobrats les 6 temporades ens donaria un xifra de 4.940 tords abatuts, als quals encara hi hauríem d'afegir un altre percentatge que reben l'impacte de perdigons però que no cauen al lloc. N'hi ha que moren dies o setmanes més tard, com comenta el nostre caçador:

Espècie	Núm	%
Tord, <i>Turdus philomelos</i>	4.491	83,2
Tudó, <i>Columba palumbus</i>	198	3,7
Conill, <i>Oryctolagus cuniculus</i>	160	3,0
Guàtlera, <i>Coturnix coturnix</i>	112	2,1
Tórtera, <i>Streptopelia turtur</i>	110	2,0
Tórtera turca, <i>Streptopelia decaocto</i>	72	1,3
Perdiu, <i>Alectoris rufa</i>	59	1,1
Estornell, <i>Sturnus vulgaris</i>	52	1,0
Cega, <i>Scolopax rusticola</i>	43	0,8
Colom, <i>Columba livia</i>	37	0,7
Llebre, <i>Lepus granatensis</i>	3	0,1
Altres	59	1,1
Total	5.396	

Nombre d'exemplars caçats i cobrats per un caçador en 6 temporades de caça.

“si caces molt allà mateix, pot passar que es ca te du tords que havies tomat altres dies, a vegades vius, i no te du es que has acabat de tomar”. Les cites fora de temps, molts caçadors les solen atribuir a animals que “duen qualche perdigó i no han pogut partir”.

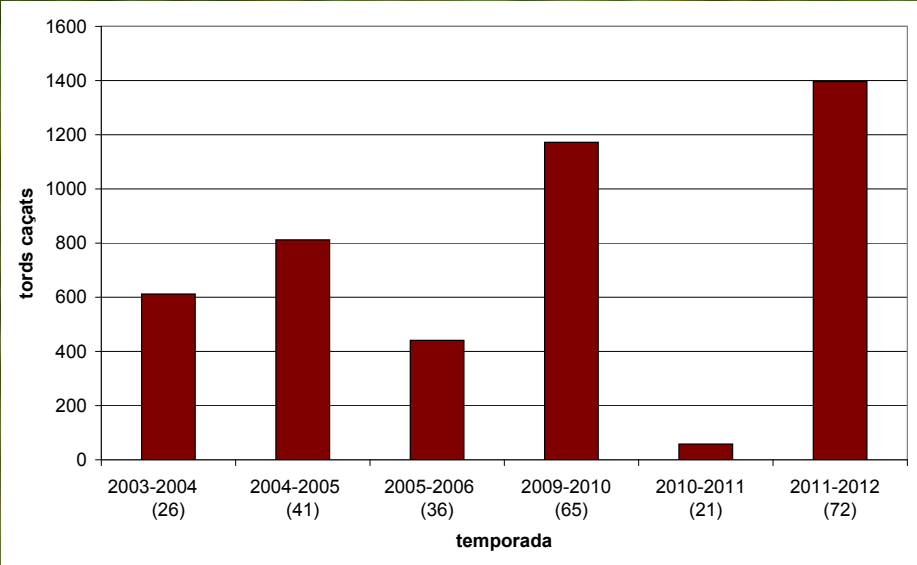
De mitjana, el nostre informant ha caçat 748 tords per temporada. La xifra pujaria als 886 si no agafàssim com a referència la temporada 2010-2011, any en què va caçar més d'estiu i a l'hivern es va dedicar a les cegues. Hem dit que de mitjana va abatre 20 peces/dia, idè fins a 17,2 van ser tords. L'esforç va ser diferent segons la temporada. La mitjana de tords/dia de caça va oscil·lar entre els 23,5 i els 2,7, depenent de la disponibilitat per sortir i la dedicació a altres espècies. Esmentam aquí un xifra mítica coneguda dins el món de la caça: un home va caçar, fa anys, fins a 758 tords en un dia i a un sol arbre (un garrover) amb la instal·lació d'un xibiu () al Pla de Mallorca. Evidentment cal posar-la en quarantena, però no és la primera

vegada que sentim parlar d'aquesta eixida.

En una sola sortida, la temporada 2009-2010, el nostre tirador va arribar a “davallar” fins a 75 tords en una colgada. La temporada 2003-2004 el màxim va ser de 71, de 52 la 2011-2012, de 46 les 2004-2005 i 2006 i de 30 la 2010-2011. El màxim permès en una jornada ha oscil·lat entre els 16 i els 20, segons l'any.

El nostre informant no sols ha anotat les dades relatives a espècies abatudes. L'interès per saber la pròpia efectivitat del tir va fer que, en 4 de les 6 temporades, anotàs els tirs a tords (però no a d'altres espècies). Aquestes 4 temporades va fer fins a 10.937 tirs a tords. El dia de cada temporada en què en va efectuar més van oscil·lar entre els 131 i els 210.

La mitjana és de 1 tord cobrat per cada 2,7 tirs. El cartutx usat pel tord, (plom entre el número 8 i el 10) generalment porta 30 grams de perdigons, encara que a vegades s'usa munició entre els 28

Gràfic 2. Nombre de tords caçats per temporada. Entre parèntesis, nombre de dies que va sortir a caçar.

i el 32 grams. Així dons, en els 10.937 tirs a tords, van dispersar 328,1 quilograms de plom en 4 temporades. De mitjana, el nostre informant va escampar 82 quilograms de plom per temporada, sense contar tirs a altres espècies. En un sol dia va arribar a disparar-ne 6,3 quilograms. S'ha de tenir present que la munició usada pel tord és lleugera “per no espenyar-lo tant”. La frase “un tord d'escopeta no val res” fa referència a aquest fet.

Perdiu, *Alectoris rufa*

La caça del tord amb escopeta es va estendre a les Illes Balears i a bona part de l'estat espanyol des d'Itàlia i França. Als anys 50 i 60 era casi impensable un tipus de caça així, llevat de la gent benestant, ja que com ens diu un altre caçador vell “sa gent corrent no podia tirar un cartutxo per un animal tan petit, valia més matar un conill ferm”. Cal recordar que molts caçadors elaboraven els seus propis cartutxos, un a un, la nit abans de sortir a caçar, cosa que els feia seleccionar molt la peça.

Tornant a la resta d'espècies, cal dir que no totes van ser anotades amb tant d'esment com els tords; per això les xifres probablement són un poc més altes que les exposades. La segona espècie més caçada va ser el tudó amb 198 exemplars cobrats. Només es van anotar però dins 3 de les 6 temporades. El conill va ser la tercera espècie més caçada amb 160 exemplars. La guàtlera és la tercera au més caçada, encara que totes van ser abatudes la temporada 2010-2011, excepte una: “aquell any en varen entrar moltes dins es setembre, i salvatges, eh, no de ses que amollen”. La quarta espècie de ploma més abatuda va ser la tórtera de garriga amb 110 exemplars, caçada o almanco registrada a 4 de les 6 temporades. Deim això, perquè algun any sense registrar el nostre caçador recorda haver arribat a les 150.

Les 72 tórteres turques també van ser abatudes o anotades a dues temporades, i els 52 estornells “davallats” van ser-ho en una sola jornada de 2003 (gràfic 1).

Aquestes dades ens fan demanar-nos: quants tords es cacen cada any a les Illes balears? respondre és una tasca molt complicada per mor que depèn de multitud de factors. Potser però, podem començar per demanar-nos: quants se'n poden caçar legalment? Una ullada a l'ordre de vedes que regularà la temporada de caça 2012-2013 ens permet saber que es caçaran tords (legalment) els 153 dies que hi ha entre el 10 d'octubre (quan s'aixeca la veda) i el 31 de gener, més un extra de 4 dies dins el febrer. Mirant el calendari, veiem que no hi haurà un sol dia de “treva”. Es permet caçar tords amb escopeta els dimarts, dijous, dissabtes, diumenges i festius. La caça amb filat de coll es permet 5 dies a la setmana, modalitat que coincidirà amb l'escopeta els caps de setmana i festius. Es podran fer 16 tords per caçador i dia, independentment de la modalitat. En total, cada caçador tendria dret a fer 2.512 tords si esgotàs la quota. Alguns anys es poden matar 20 tords/dia, el que elevaria la xifra a 3.140 tords per temporada. Probablement cap caçador hi arribi, tot i que vistes les xifres no posaríem la mà al foc.

Facem un exercici malèvol per donar una volta més a la pregunta: depenent de la font, sabem que hi ha entre 23.700 (MAPA, 2003 a Barceló 2009) i 26.000 (Olaizola, 2008) llicències de caça a les Illes Balears. I si tots els caçadors esgotassin les seves quotes de caça i fessin la perxa màxima? Legalment es podri-

en caçar entre 5,8 i 6,3 milions de tords, que pujarien a 7,9 milions si el màxim de peces per dia tornàs als 20 de 2011. Evidentment, aquestes xifres són un simple exercici d'estirar la corda fins on dóna. Insistim, però, que és completament legal caçar 6 milions de tords anualment.

Alguns autors han intentat aproximar-se a les xifres fent alguns càlculs. La Conselleria de Medi Ambient (2002) apuntava una xifra d'un milió de tords, fent esment que altres càlculs donaven una xifra un 50% o un 100% superior. S'apuntava una mitjana de 6,9 tords per dia. Fent una volta més al quadern de camp del caçador, veiem que, per arribar a la xifra del milió de tords abatuts, s'haurien de menester 1.341 caçadors com el nostre col·laborador. Aplicant el 10% de tords perduts n'hi hauria prou amb 1.216 caçadors.

Més dades per a la reflexió: a l'Estat espanyol la caça movia el 2003 (segons un estudi de la FAES) 2.677.177.508,51 euros (450.000 milions de pessetes) i generava 15.000 llocs de feina directes (Trofeo, 2003). S'ha passat de les 139.918 llicències del 1946 a 1.402.381 el 1985. Es calcula que, a l'actualitat, superen el milió. Augmentaren molt a partir del 1960 amb la motorització, i també amb la llei de caça de 1970 es registrà un gran increment a causa de les facilitats per obtenir la llicència i per la potenciació dels vedats de caça privats, afavorits per la baixa pressió fiscal. Hi ha una correlativa debilitat d'espais vedats amb finalitats de protecció o foment per causes científiques (Barceló, 2009).

TONI MUÑOZ

Tord, *Turdus philomelos*

Un interessant treball d'Antoni Barceló, (2009) aporta multitud de dades d'interès, de les quals n'exposam algunes: el nombre de llicències per hectàrea a les Illes per exemple, és de 4,72. De les 17 autonomies, sols ens trobam davant Madrid, amb una taxa de 4,77. Ambdues tenen una gran densitat poblacional. Les Illes idò, són la segona comunitat amb més caçadors per hectàrea, xifra que, a

més, augmenta: entre 1995 i 2009 creixé un 7% el nombre de caçadors a la part forana de Mallorca. Pel que fa a percentatge de població caçadora a les Illes, arribaria al 3%. La comparació respecte al conjunt d'Europa (amb un 1,2%) indica que ens trobaríem bastant per sobre de la mitjana mediterrània (Xipre, Grècia, Malta, Portugal, França, Espanya i Itàlia) que tendria un 2%. Molt lluny se situa la

regió Bàltica (Letònia, Lituània, Estònia i Polònia) on sols un 0,4% caça. Per contra als països nòrdics estarien per sobre, amb 4 de cada 100 persones caçadores, que arriben al 8,4% a Irlanda. La densitat més gran d'Europa es registra a Malta amb 47,4 caçadors per km², el que multiplica per 10 la taxa de les nostres illes. Recordem que Malta té la mida del terme de Llucmajor. Allà, una de cada 27 persones caça.

A les Illes Balears es caça molt o poc? hi ha massa caçadors, pocs? és assumible el seu impacte sobre les diverses poblacions cinegètiques? i sobre d'altres no cinegètiques? es gestiona la caça d'una forma científica o política? quin és el criteri que regula l'ordre de vedes? ha de canviar? Correspon al curiós lector d'Es Busqueret cercar-les, si ho vol, i si pot. •

(*) Xibiu: xiulet que es posa a la boca i serveix per imitar cants i reclams de tords (Mallorca). () El Xibiu, segons el DCVB, també és un enginy per caçar tords consistent en un arbust o conjunt de branques amb ramera, que es posa entre la ramera d'un arbre més gran, i conté diversos brins d'espart enviscats; el caçador atreu amb un reclam els tords, els quals es llancen damunt l'arbre i queden agafats (Mallorca).

Bibliografia:

Barceló Adrover, Antoni. La caça a Mallorca. Mallorca: Conselleria de medi Ambient del Govern de les Illes Balears, 2009.

Els Tords, aucells d'hivern. Conselleria de Medi Ambient, 2002.

Revista Trofeo, Madrid, núm, 402 (2003).

Olaizola. I. Más de 26.000 cazadores abrirán la temporada de caza menor mañana. Diario de Mallorca. 11 octubre 2008.

RAFAEL MAS

I aquí, què hi veus?

Què ens diuen els detalls de la imatge sobre aquest aucell?

Per **Pere J. Garcias**

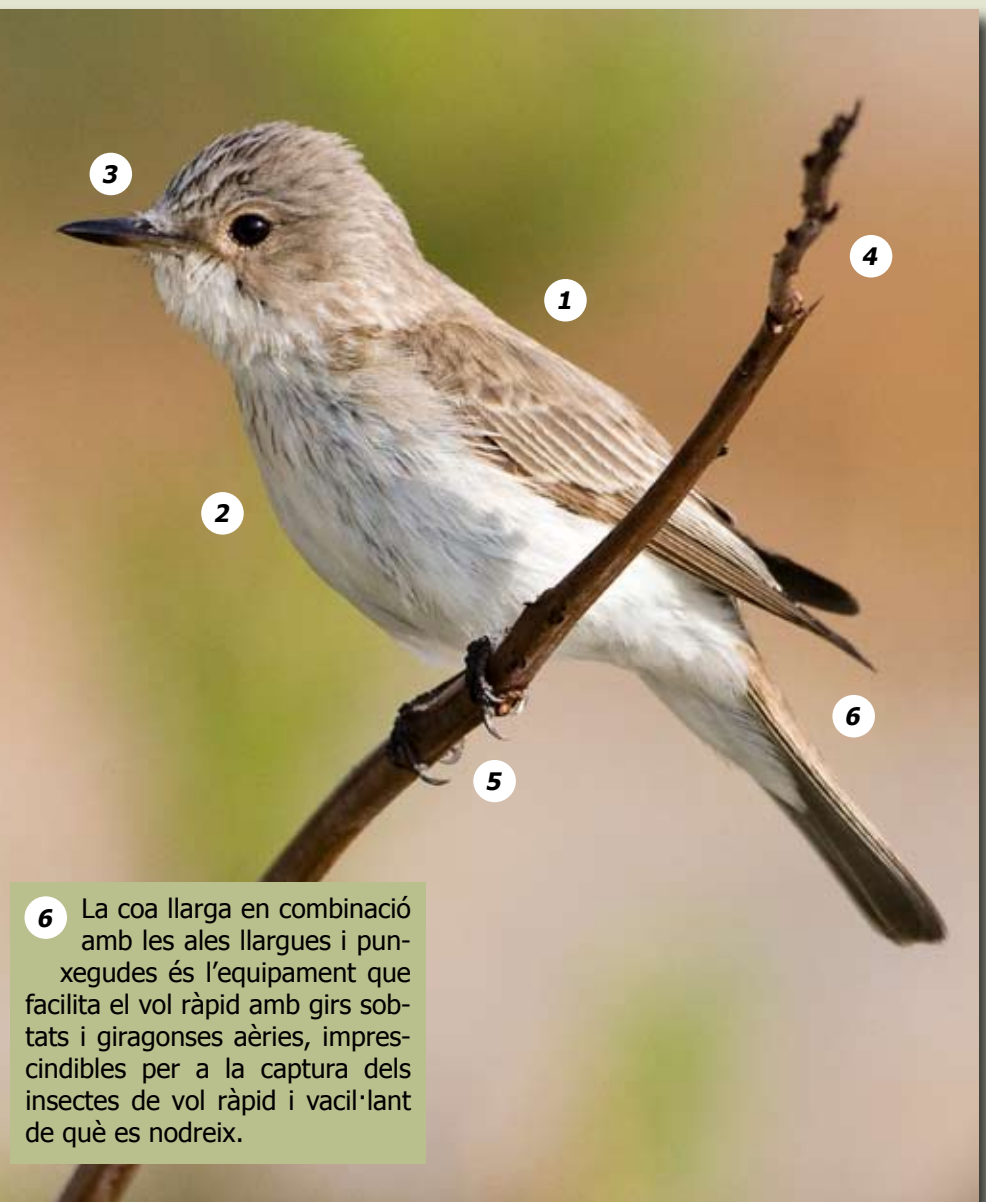
1 L'esquena estriada o retxada és el que li dona el nom específic en llatí i l'adjectiu en diversos idiomes.

2 El pit clar amb molt poques retxes o taques l'identifica com a pertanyent a la subespècie balearica, pròpia i exclusiva de les Balears.

3 El bec prim i la boca ampla ja és prou indicació del seu estil de caça al vol, duita a l'extrem per dos ordres com els apodiformes, falzies i els caprimulgiformes, els enganapastors.

4 Sempre perxa sobre posadors descoberts i lliures de noses per poder albirar llurs preses i glapir-les d'un vol curt i sobtat.

5 Les potes, curtes i febles, no li permeten peonar o caminar, però si posar-se, i són totalment operatives al contrari d'altres aus com les falzies o les nonetes, que ni tant sols els permeten mantenir-se dretes.

6 La coa llarga en combinació amb les ales llargues i punxegudes és l'equipament que facilita el vol ràpid amb girs sobtats i giragonses aèries, imprescindibles per a la captura dels insectes de vol ràpid i vacil·lant de què es nodreix.

El menjamosques, *Muscicapa striata*

Ja ficats en ple estiu ens fixarem en un aucelló que quasi n'és una icona, d'aquesta estació: el menjamosques. De fet, el nom llatí ja ens posa sobre la pista de la seva alimentació. El nom és format per dos mots llatins, *musci*, derivat de *musca*, la humil i entranyable mosca i *capa*, del verb *capio*, que vol dir agafar, agarrar o glapir. El nom específic és obvi: estriat. Com a curiositat, hem de comentar que aquest gènere dona nom a tota una família de passeriformes, els muscicàpids, que ha anat engreixant-se o aprimant-se seguint els vaivens de la taxonomia i, així, en un principi contenia

els tords, busquerets i menjamosques; després perdé els tords que s'ajuntaren en una nova (o vella, segons se miri) família dels túrdids i, més tard, li caigueren els busquerets i boscarles per fer els sílvids.

Els noms populars recullen, com el científic, el tret nutrici afegint-hi l'adjectiu gris. En català s'anomena menjamosques o papamosques igual que en portuguès i castellà; en francès *gobemouche gris* (de gober, engolir); *grauschnäpper* (engolidor gris) en alemany; en anglès *spotted flycatcher* (en aquest cas favat

o tacat) i en italià *pigliamosche* (aquí s'estalvien el gris). En basc l'anomenen *euli-txori grisa*, de *euli*, mosca, i *txori*, aucell. En els idiomes escandinaus també tenen la mateixa arrel i en suec és *grå flugsnappare*, en danès *grå fluesnapper* i en islandès *grágripur*. Les llengües eslaves també remarquen l'habilitat muscívora com el polonès *mucholówka szara*; l'eslovac *muchárik šedý* (šedá, gris); o l'hongarès *pjegavi muharica* (*pjegavi* vol dir tacat) i, ja per acabar, en finès és *harmaasieppo*, que un aucellet finlandès m'ha dit que ve de *harmaa*, gris i *sieppo*, mosquer. •